

Beleidsplan IBOR

Gemeente Putten

mei 2015

Project:	Beleidsplan IBOR – gemeente Putten
Projectnummer:	P533-01
Registratienummer:	2015305
Auteurs:	Cora van Zwam en Thijs Delisse (PLAN terra)
Opdrachtgever:	Gemeente Putten
Status	DEFINITIEF
Datum:	6 mei 2015

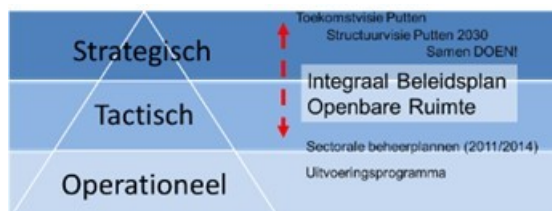

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1. Inleiding	7
1.1 Integraal beleid voor de openbare ruimte	7
1.2 Beleidskaders	7
1.3 Beheer van de openbare ruimte	8
1.4 Functiegebieden en kernen	9
1.5 Leeswijzer	10
2. De openbare ruimte in de gemeente Putten	11
2.1 Hoeveelheid openbare ruimte	11
2.2 Onderhoudskwaliteit	11
2.3 Mening over de openbare ruimte	12
3. Thema's beleid openbare ruimte	14
3.1 Een aantrekkelijke openbare ruimte	14
3.2 De openbare ruimte is van en voor iedereen	15
3.3 Een integraal en wijkgerichte aanpak	15
3.4 Naar een duurzame samenleving	16
4. Doelstellingen en ambities	17
4.1 Ambitie inrichting en gebruik	17
4.2 Ambitie beheer en onderhoud	19
4.3 Centrum / winkelgebied	22
4.4 Woonwijken en –buurten	23
4.5 Bedrijventerreinen	25
4.6 Hoofdinfrastructuur	26
4.7 Buitengebied agrarisch	27
4.8 Buitengebied recreatief	28
5. Financiën	29
5.1 Huidige middelen voor beheer onderhoud	29
5.2 Berekende onderhoudskosten	30
5.3 Dekking	31
6. Uitvoering en implementatie	32
6.1 Implementatie ambitie beheer en onderhoud	32
6.2 Integraal en gebiedsgericht werken	33
6.3 Participatie	34
6.4 Uitwerken beleidsthema's	34
Bijlage 1 Toelichting kwaliteitsniveaus onderhoud	35

Samenvatting

Het 'beleidsplan Integraal beheer openbare ruimte' (verder: 'beleidsplan IBOR') beschrijft de lijnen waarlangs de gemeente, samen met de gebruikers van de openbare ruimte als bewoners en bedrijven, de komende jaren de openbare ruimte in stand wil houden en ontwikkelen. Het plan vormt het kader voor alle maatregelen die nodig zijn om de openbare ruimte op het gewenste niveau te brengen en in stand te houden, dus het (her)inrichten, onderhouden en handhaven.

Het beleidsplan IBOR vertaalt de uitgangspunten uit de 'Toekomstvisie Putten (2014)', het coalitieakkoord en – programma 2014-2018 'samen DOEN!', de programmabegroting 2015-2018 en de 'structuurvisie Putten 2030' naar doelstellingen voor het onderhoud, inrichting en

gebruik van de openbare ruimte. Het beleidsplan vormt vervolgens weer de basis voor de uitwerking naar de sectorale beheerplannen, als opmaat voor één integraal beheerplan.

Bij het opstellen is nadrukkelijk gezocht naar de inbreng van raadsleden, bewoners, ondernemers, bezoekers en ambtenaren. De Puttenaren zijn over het algemeen behoorlijk tevreden en ze waarderen de groene omgeving en het (historische) centrum. Deze meningen over wat belangrijk en kenmerkend is voor de openbare ruimte in Putten vormen een onderlegger van de visie.

Openbare ruimte

De openbare ruimte gaat over groen, wegen, water, verlichting, speelvoorzieningen, kunst, civiele kunstwerken en meubilair, in eigendom en onderhoud van de gemeente Putten. De gemeente beheert in totaal bijna 4 miljoen m², waarvan 2,3 miljoen m² verhardingen en 1,6 miljoen m² groen. 62% ligt in het buitengebied en 38% in de bebouwde kom. Per woning beheert de gemeente 432 m². In die openbare ruimte staan ook nog onder andere 14.700 bomen, 4.000 lichtmasten, 200 afvalbakken en 368 speeltoestellen.

De onderhoudskwaliteit wordt op diverse manier gemeten, o.a. door schouwen en inspecties. Over het algemeen voldoet de onderhoudskwaliteit aan het niveau B. Er zijn wel enkele aandachtspunten waar ook C- en D-kwaliteiten aanwezig zijn, zoals sierheesters en verhardingen in oudere wijken. De al geplande groenomvormingen en diverse projecten dragen al bij aan de verbetering.

Vier richtinggevende thema's

Het beleid voor de openbare ruimte is in vier richtinggevende thema's op hoofdlijnen vastgelegd. Dit zijn:

1. *Een aantrekkelijke openbare ruimte;*
De openbare ruimte moet bijdragen aan een prettig en veilig leefklimaat, een centrum waar wat te beleven valt en een aantrekkelijke groene ruimte.
2. *Een openbare ruimte van en voor iedereen;*
De gemeente zorgt voor een basiskwaliteit, maar geeft deze vorm in samenwerking met bewoners, maatschappelijke organisaties, bedrijven en ondernemers.

3. *Een integrale en wijkgerichte aanpak;*

De diverse werkzaamheden om de openbare ruimte aan de ambitie te laten voldoen worden in de wijken in samenhang en zoveel mogelijk in één keer aangepakt.

4. *Naar een duurzame samenleving.*

De gemeente Putten wil respectvol omgaan met mens, natuur en milieu.

Doelstellingen en ambities

De vier thema's zijn voor 7 functiegebieden uitgewerkt naar ambities en doelstellingen voor het onderhoud en inrichting en gebruik. Voor een groot deel van de openbare ruimte, zoals in woonwijken, het buitengebied en de hoofdinfrastructuur geldt een standaard kwaliteit met accenten. Het centrum en begraafplaatsen kennen een hoge/bijzondere kwaliteit, voor zowel de inrichting als het onderhoud.

De gemeente Putten kiest voor een goed onderhouden en verzorgde omgeving. Het uitgangspunt is dat overal minimaal een B-kwaliteit wordt gerealiseerd en met A-kwaliteiten accenten worden gelegd om de belangrijkste beleidsuitgangspunten te ondersteunen.

Onderhoudselement	Centrum	Woonwijken	Begraafplaatsen	Bedrijven terreinen	Hoofdinfrastructuur	Buitengebied Recreatie	Buitengebied Agrarisch
Groen/bomen	A	B	A	B	B	B	B
Groenvoorzieningen	A	B - A	A	B	B - A	B-A	B
Water en sloten	A	B	A	B	B	B	B
Speelplekken	nvt	B	nvt	nvt	nvt	B	B
Meubilair	A	B	A	B	B	A	B
Verharding	A	B	A	B	B - A	B - A	B - A
Lichtmasten	A	B	A	B	A	B	B
Verkeersmeubilair	A	B	nvt	B	B	B	B
Civiele kunstwerken	B	B	B	B	B	B	B
Riolering	B	B	B	B	B	B	B
Reiniging	A	B	A	B	B	B - A	B

Onderhoudskwaliteit A	A
Onderhoudskwaliteit B	B
kwaliteit B met onderdelen A	B - A

Financiën

De kosten voor het uitvoeren van het beheer en onderhoud op de ambitie zijn berekend op gemiddeld € 4.035.000 per jaar. Dit is een langjarig gemiddelde op basis van kostenkengetallen. Beschikbaar voor de uitvoering van onderhoud op de exploitatiebegroting is € 3.154.000 per jaar. Daarnaast is er een investeringsprogramma voor de komende jaren, zowel voor het renoveren van groen, als verhardingen, verlichting en straatmeubilair. Theoretisch berekend resteert er een gemiddeld tekort per jaar van € 81.000,-. Hoe groot dit tekort daadwerkelijk is in de komende jaren moet daadwerkelijk worden bepaald op basis van de nog op te stellen beheerplannen.

Beschikbare uitvoeringsmiddelen	Geschatte dekking t.b.v. investeringen OR (+/- 5 jaar)	Totaal beschikbare middelen	Berekende kosten 'Aantrekkelijke openbare ruimte'	Vershil
€3.154.000,-	€800.000,-	€3.954.000,-	€4.035.000,-	-€81.000,-

Strategie en implementatie

Om de gepresenteerde ambitie voor de kwaliteit van de openbare ruimte te kunnen realiseren zijn een aantal acties en vervolgstappen noodzakelijk. Dit zijn:

1. Implementatie ambitie beheer en onderhoud
 - Actualiseren en opstellen van sectorale beheerplannen en het integraal beheerplan openbare ruimte (prioriteit)
 - Implementeren werken conform de afgesproken beeldkwaliteit
 - Monitoring (prioriteit)
 - Opstellen LIOR
2. Financiering
 - benodigd budget beheer en onderhoud vaststellen op basis van de beheerplannen.
 - Benodigde middelen voor beheer en onderhoud structureel vastleggen in exploitatiebegroting en bestemmingsreserve.
3. Integraal en gebiedsgericht werken
 - Opzetten van een integrale wijkaanpak (prioriteit)
 - Invoeren van wijkplannen
 - Centrumplan
4. Participatie
 - Concreet maken en vormgeven van participatie in woongebieden, bedrijventerreinen en centrum
5. Uitwerken beleidsthema's
 - Reclamebeleid (centrum en langs hoofdinfrastructuur)
 - Standaard-afspraken en mogelijkheden zelfbeheer en adoptie van groen en meubilair.
 - Bewegwijzering

1. Inleiding

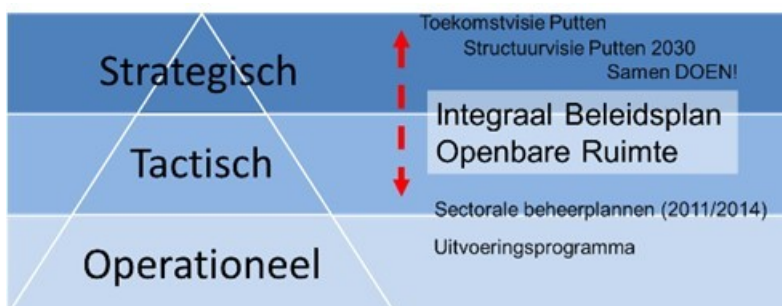
1.1 Integraal beleid voor de openbare ruimte

Het 'beleidsplan Integraal beheer openbare ruimte' (verder: 'beleidsplan IBOR') beschrijft de lijnen waarlangs de gemeente, samen met de gebruikers van de openbare ruimte als bewoners en bedrijven, de komende jaren de openbare ruimte in stand wil houden en ontwikkelen. Het 'beleidsplan IBOR' legt de kwaliteitskeuzes voor het beheer van de openbare ruimte vast. Deze keuzes dienen vervolgens als uitgangspunt voor het actualiseren van de beheerplannen en de implementatie van wijkgericht werken.

Omdat de beleving van de openbare ruimte niet alleen afhangt van het onderhoudsniveau gaat het beleidsplan IBOR ook in op de samenhang van de inrichting, het gebruik en het beheer van de openbare ruimte.

1.2 Beleidskaders

In de 'Toekomstvisie Putten (2014)', het coalitieakkoord en – programma 2014-2018 'samen DOEN!', de programmabegroting 2015-2018 en de 'structuurvisie Putten 2030' liggen de belangrijke beleidslijnen voor Putten vast. Het beleidsplan IBOR werkt deze strategische visies uit voor de openbare ruimte en geeft een verdere toespitsing. Daarmee worden concretere handvatten geboden voor de tactische en operationele uitvoering van het beleid (zie figuur 1-1).

Figuur 1-1 Schema positie beleidsplan IBOR

De gemeentelijke beleidskaders en de inventarisatie bij bewoners, ondernemers, raadsleden en ambtenaren geven het beleidsplan IBOR richting; de inrichting en het beheer van de openbare ruimte moeten immers bijdragen aan de daarin aangegeven relevante thema's.

In dit beleidsplan zijn deze doelstellingen vertaald naar vier thema's, die op hoofdlijnen richting geven aan de openbare ruimte en vervolgens uitgewerkt naar de concrete ambities voor beheer en onderhoud, inrichting en gebruik per functiegebied.

Meningen over de openbare ruimte

Bij het opstellen van het 'beleidsplan IBOR' is nadrukkelijk gezocht naar de inbreng van bewoners, ondernemers, bezoekers, raadsleden en ambtenaren. Zij hebben de gelegenheid gehad om hun mening te geven over de openbare ruimte van Putten. Aan hen is gevraagd wat zij mooi en belangrijk vinden en wat de komende jaren extra aandacht verdient in de openbare ruimte. Deze

meningen en ideeën zijn als onderlegger gebruikt bij het opstellen van de visie. In paragraaf 2.3 wordt deze inbreng inhoudelijk toegelicht.

“Een samenleving in een groene en gastvrije omgeving met ruimte voor rust en dynamiek”

- *Putten wordt gekenmerkt door een groen, landelijk gebied met afwisselende landschappen*
- *Putten kiest voor recreatie met kwaliteit en behoud van identiteit*
- *Putten is goed bereikbaar en leefbaar*
- *De openbare ruimte is van en voor iedereen*

Bron: Toekomstvisie Putten

1.3 Beheer van de openbare ruimte

Het ‘beleidsplan IBOR’ staat voor alle maatregelen die nodig zijn om de openbare ruimte op het gewenste niveau te brengen en in stand te houden, dus het (her)inrichten, het handhaven en stimuleren van het gebruik en het onderhouden. Daarbij is uitgangspunt dat de openbare ruimte als één geheel wordt ervaren en de inrichtings-, beheer- en gebruikskwaliteit met elkaar in balans zijn.

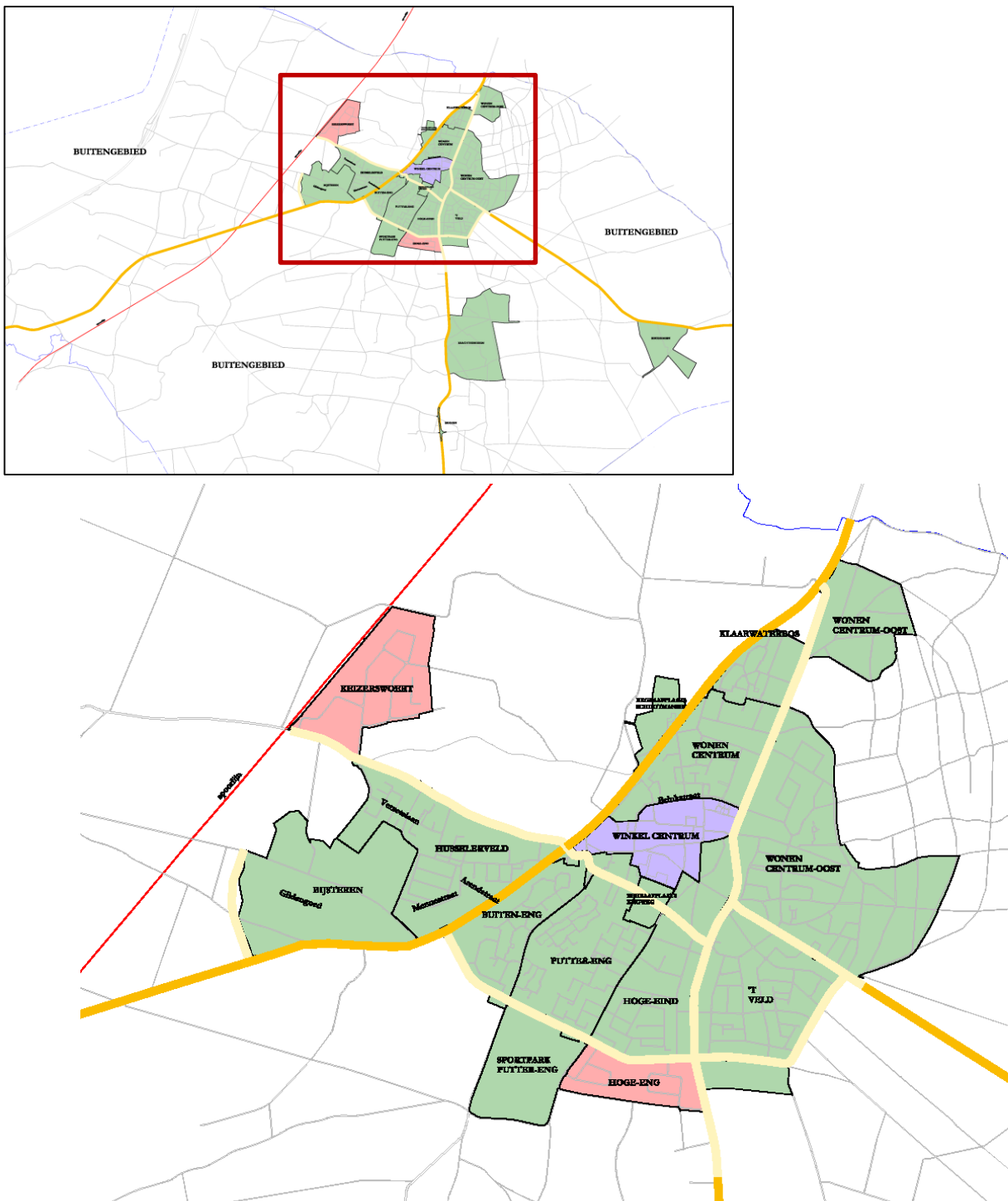
Het beleidsplan IBOR gaat over de volgende productgroepen (programma’s Leefomgeving, Samenleving en Economie en recreatie):

- Beeldende Kunst
- Bermen
- Civiele Kunstwerken
- Gladheidbestrijding
- Groenvoorzieningen
- IBOR/wijkservice
- Openbare verlichting
- Reiniging
- Speelvoorzieningen
- Straatmeubilair
- Verharding
- Verkeersmeubilair
- Water

Rioleringen zijn geen onderdeel van het beleidsplan IBOR. Het beleid en de financiën van de rioleringen zijn gedekt door het Beleidsplan Riolering en Water (BRW). De inhoudelijke relaties met de openbare ruimte zijn wel opgenomen in dit beleidsplan.

1.4 Functiegebieden en kernen

Uitgangspunt voor het 'beleidsplan IBOR' is de mogelijkheid om te variëren met kwaliteiten en onderhoudsniveaus per gebied (gedifferentieerd beheer) en een integrale gebiedsgerichte benadering. Daarom is een gebiedsindeling gemaakt, gebaseerd op functionele gebieden en bestaande indelingen: centrum, wonen, bedrijventerrein, hoofdwegen en buitengebied. In figuur 1-2 en 1-3 staat de gebiedsindeling in kaart en tabel weergegeven.

Figuur 1-2 Gebiedsindeling IBOR, Putten 2014

Deelgebieden	Wijknamen
Centrum (blauw op de kaart):	Winkelcentrum
Woonwijken:	Bijsteren
	Buiten-Eng
	Hoge Eind
<i>Incl. alle woongebieden in de buitendorpen en buurtschappen als Huinen, Koudhoorn en Krachtighuizen</i>	Husselerveld
	Klaarwaterbos
	Putter-Eng
	't Veld
	Wonen Centrum
	Wonen Centrum-Oost
Bedrijventerreinen (rood op de kaart):	Hoge Eng
	Keizerswoert
Hoofdinfrastructuur	<i>Zie kaart</i>
Begraafplaatsen:	Begraafplaats Engweg
	Begraafplaats Schootmanshof
Buitengebied:	Buitengebied (agrarisch)
	Buitengebied (recreatief)

Figuur 1-3 Gebiedsindeling Putten, 2014

1.5 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft een overzicht van de hoeveelheden en de kwaliteit van de openbare ruimte en laat de mening van Puttenaren over de openbare ruimte zien. Daarna worden in hoofdstuk 3 de vier thema's beschreven waarmee richting wordt gegeven aan de inhoudelijke ambities en manier van werken. In hoofdstuk 4 worden de ambities voor de openbare ruimte concreet beschreven en worden de doelstellingen voor onderhoud, gebruik en inrichting per functiegebied toegelicht.

In hoofdstuk 5 worden de financiële strategieën beschreven die horen bij inhoudelijke ambities. Als laatste beschrijft hoofdstuk 6 de uitvoering en implementatie van de inhoudelijke doelstellingen voor de komende jaren.

2. De openbare ruimte in de gemeente Putten

Dit hoofdstuk schetst de hoeveelheid en huidige kwaliteit van de openbare ruimte en geeft inzicht in de beschikbare middelen voor onderhoud in 2015 ten tijde van het opstellen van het beleidsplan. Het is een samenvatting van de nota 'Huidige situatie IBOR' (docnr. 2015029).

2.1 Hoeveelheid openbare ruimte

De gemeente Putten beheert bijna 4 miljoen m² (400 ha) openbare ruimte. 62% van dit areaal ligt in het buitengebied (vooral wegen en bermen) en 38% binnen de bebouwde kom (woonwijken, bedrijventerreinen, begraafplaatsen, centrum en hoofdinfrastructuur). In figuur 2-1 staan de arealen openbare ruimte verdeeld naar productgroep en functiegebied.

Arealen (m2)	Woonwijken	Bedrijventerreinen	Centrum	Buitengebied	Begraafplaatsen	Hoofdinfrastructuur	Totaal
Groenvoorzieningen	415.125	56.057	50.155	1.022.198	62.719		1.606.254
Spelen	32.099	2.398	1.137	3.073			38.707
Verharding	464.828	505	207.247	1.440.725		204.645	2.317.950
Water en sloten	1.969		194		7.111		9.274
Totaal	914.021	58.960	258.733	2.465.996	69.830	204.645	3.972.185

Figuur 2-1 areaal openbare ruimte

Per woning (9.382 - CBS, 2013) beheert de gemeente gemiddeld 423 m² openbare ruimte. Daarvan ligt een groot deel in het buitengebied, namelijk 264 m², en binnen de bebouwde kom zo'n 159 m². Hiervan is 92 m² (58%) verharding, 62 m² (39%) groen en 1,5 (1%) water en 4 m² (2%) speelondergrond per woning. Deze verhouding komt overeen met andere, vergelijkbare gemeenten in Nederland.

In deze openbare ruimte staan een groot aantal objecten. De gemeente Putten beheert onder andere bijna 14.700 bomen (bomen op sportparken meegerekend), bijna 4.000 lichtmasten en een geschat aantal van 1.500 straatnaamborden, 3.000 verkeersborden en wegwijzers ('verkeersvoorzieningen') en 200 afvalbakken.

Er zijn 51 speelplekken (368 toestellen) en trapvelden. Tot slot beheert de gemeente civiele kunstwerken als duikers, bruggen en een tunnel.

2.2 Onderhoudskwaliteit

De gemeente Putten meet op diverse manieren of de gewenste kwaliteit in de openbare ruimte wordt gerealiseerd:

- Toezicht bestekken (groen en zwerfafval);
- Schouw op basis van CROW-beeldbestekken;
- Visuele inspecties verhardingen;
- VTA-inspectie van bomen;
- Inspectie speeltoestellen (Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen)

Door middel van een schouw in augustus 2011 en een quick-schouw in het voorjaar van 2014 is de gemiddelde onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte onderzocht. Uit deze schouwen blijkt dat de onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte (schoon en heel) over het algemeen voldoet aan een B kwaliteit. Aandachtspunten met relatief veel C-kwaliteit en incidenteel D-kwaliteit zijn:

- gazons (staat en de graslengte);
- sierheesters (staat en overgroei);
- en de staat van asfalt- en elementverharding (vooral in oudere wijken).

De geplande groenomvormingen voor de komende jaren dragen bij aan de verbetering van de kwaliteit van het groenareaal.

Er zijn verschillen tussen de functiegebieden; het centrum scoort over het algemeen beter (gemiddeld een A kwaliteit) en de bedrijventerreinen scoren minder (C kwaliteit, vooral voor groen en schoon).

Uit de inspecties van de verharding blijkt dat de kwaliteit van de totale verharding over het algemeen voldoende is. Ongeveer 90% van de asfaltverharding scoort een B of hoger. Bij de elementverharding ligt dit percentage zelfs op 95%. Opvallend is het voorkomen van de zeer lage en ongewenste D-kwaliteit. Het betreft hier wegen die eigenlijk al aangepakt hadden moeten worden. Een voorbeeld is de Zuiderzeestraat/Waterweg. De aanpak was gepland, maar is uitgesteld in verband met het onderzoek naar de verkeerssituatie in Steenkamer.

2.3 Mening over de openbare ruimte

Waar staat je gemeente?

In 2012 heeft gemeente Putten deelgenomen aan een burgeronderzoek van de website waarstaatjegemeente.nl (VNG). In de rapportage van het onderzoek 'Blik van burgers' staat ook het oordeel van de burger als wijkbewoner beschreven. Op het gebied van leefbaarheid en voorzieningen scoort Putten hoger dan het landelijke gemiddelde. Als het gaat om de tevredenheid over het onderhoud in de buurt en de groenvoorzieningen en de afvalinzameling in het bijzonder, scoort Putten een ruime voldoende, maar wel lager dan het Nederlands en Gelders gemiddelde. Over het onderhoud van de wegen en de fietspaden zijn de Puttenaren wel bovengemiddeld tevreden. Hier scoort Putten een 7,2 ten opzichten van het Nederlands gemiddelde van een 6,8.

Meningen voor het beleidsplan

Ten behoeve van het opstellen van het beleidsplan IBOR zijn meningen gepeild over de openbare ruimte bij bewoners, ondernemers, ambtenaren en bezoekers van Putten. Aan hen is gevraagd wat zij mooi en belangrijk vinden en wat extra aandacht verdient. Over het algemeen zijn Puttenaren tevreden over de openbare ruimte, waarbij zij vooral de groene omgeving en het (historisch) centrum waarderen. Deze gebieden zijn niet alleen belangrijk voor de Puttenaren zelf, maar ook voor de uitstraling naar buiten (toeristische functie).

Ambtenaren en ondernemers geven aan de openbare ruimte belangrijk te vinden voor de ontwikkeling van Putten en spreken dan ook hoge ambities uit. Het buitengebied wordt, naast het centrum, aangegeven als 'trekpleister' voor bezoekers van buiten. Aandachtspunten zijn vooral de

verkeersveiligheid voor fietsers en de bereikbaarheid van het centrum (parkeren en fietsen).

Samengevat blijkt uit de inventarisatie:

- Hoge tevredenheid over de openbare ruimte;
- Hoge ambities, overal voldoende;
- Putten als toeristische trekpleister (centrum en buitengebied);
- Extra focus op het centrum;
- Veiligheid voor fietsers;
- Begraafplaatsen moeten top zijn.

3. Thema's beleid openbare ruimte

Uit de algemene beleidskaders van de gemeente Putten (zie ook bijlagerapport '2015029 Huidige situatie IBOR') en de verzamelde meningen van bewoners, ondernemers en instellingen komen vier richtinggevende thema's voort voor de openbare ruimte. De thema's geven zowel richting aan de inhoudelijke kwaliteitsambitie (1 en 4) als de manier van werken (2 en 3). De vier thema's zijn:

1. Een aantrekkelijke openbare ruimte;
2. Een openbare ruimte van en voor iedereen;
3. Een integrale en wijkgerichte aanpak;
4. Naar een duurzame samenleving.

De thema's vormen het uitgangspunt voor de concrete ambities voor onderhoud. In dit hoofdstuk zijn deze thema's beschreven en toegelicht.

3.1 Een aantrekkelijke openbare ruimte

Putten is een aantrekkelijke gemeente voor bewoners én bezoekers. In de openbare ruimte kenmerkt zich deze aantrekkelijkheid door enerzijds rust, natuur en een groene omgeving en anderzijds door dynamiek, evenementen, ontmoeting en activiteiten. Juist deze afwisseling maakt van Putten een bijzondere plek. De openbare ruimte biedt ruimte aan en aandacht voor deze variatie. Een aantrekkelijke openbare ruimte is daarom zowel 'prettig en veilig wonen', als 'een centrum waar wat te beleven valt' en 'een groene ruimte'.

Prettig en veilig wonen

Putten is een dorp met een eigen identiteit waar iedereen zich thuis voelt en waar het prettig en veilig wonen is. De inrichting en het onderhoud van de openbare ruimte moet deze kwaliteiten ondersteunen. De woonbuurten en buurtschappen hebben ieder een eigen identiteit en karakter maar groen, ruim, schoon en rustig is vrijwel overal van toepassing en daarmee kenmerkend. De bewoners worden uitgenodigd om zelf bij te dragen en vorm te geven aan een gewenste kwaliteit.

Een centrum waar wat te beleven valt

Het centrum van Putten is een verblijfs- en winkelgebied met een gezellige uitstraling en de ruimte voor activiteiten, markten en evenementen. Het is een ontmoetingsruimte waar bewoners en bezoekers als vanzelf bij elkaar komen. Er wordt veel georganiseerd en er valt voor iedereen iets te beleven. De inrichting en het onderhoudsniveau van de openbare ruimte dragen hieraan bij door een kleinschalig, dorps en aantrekkelijk decor te bieden met accenten in kleur, verharding, meubilair, beeldende kunst en groen. Er is voldoende zitgelegenheid, parkeren en de langzaam verkeersstructuur zijn goed en het is schoon.

Groene ruimte

Het (recreatieve) buitengebied van Putten is aantrekkelijk door de aanwezigheid van bos, natuur, water en strand. Het nodigt uit tot actief gebruik als wandelen en fietsen en ontspannen verblijven, uitrusten en zonnen. Een aantrekkelijke openbare ruimte ondersteunt deze functies met een goed

onderhouden fiets-infrastructuur en aandacht voor attractieve en schone recreatieve plekken, zoals rustplekken met (picknick)banken en afvalbakken. Dit versterkt de uitstraling en beleving van Putten.

3.2 De openbare ruimte is van en voor iedereen

Als eigenaar en beheerder draagt de gemeente Putten zorg voor de inrichting en het onderhoud van de eigen openbare ruimte. Uitgangspunt is dat overal een goede basiskwaliteit wordt gegarandeerd, oftewel een onderhoudskwaliteit B.

Vanuit het uitgangspunt dat de openbare ruimte van en voor iedereen is, krijgt de ruimtelijke kwaliteit en beleving vorm in samenwerking met bewoners, maatschappelijke organisaties, bedrijven en ondernemers. De gemeente Putten nodigt deze partijen uit om mee te denken of zelf initiatief en verantwoordelijkheid voor de leefomgeving te nemen:

- Waar de gemeente zelf beleid opstelt en projecten of maatregelen uitvoert doet zij dit in overleg en samenwerking met belanghebbenden. Een voorbeeld is het meedenken bij de plannen voor de groenrenovaties.
- Waar bewoners of ondernemers initiatieven nemen in de openbare ruimte, faciliteert de gemeente Putten waar mogelijk. Voorbeelden van initiatieven zijn het zelf adopteren, inrichten of onderhouden van delen van de openbare ruimte. Ook het organiseren van activiteiten en evenementen hoort hierbij. Het gaat steeds om maatwerk. Er is veel mogelijk, maar de gemeente houdt regie op het in stand houden en 'garanderen' van:
 - Veiligheid/openbare orde;
 - Openbaarheid;
 - Algemeen belang;
 - Samenhangend beeld en gebruik;
 - Draagvlak in de directe omgeving.

Elke vraag en elk initiatief wordt apart beoordeeld op basis van deze voorwaarden.

3.3 Een integraal en wijkgerichte aanpak

"Het reguliere onderhoud en renovatie van de openbare ruimte wordt integraal aangepakt. Groenonderhoud, reiniging, parkeren, verkeersveiligheid, openbare verlichting, straatmeubilair, verhardingen en riolering worden in wijken zoveel mogelijk in één keer aangepakt."

[Coalitieakkoord 2014-2018 - Samen doen!]

De ambities in dit beleidsplan IBOR geven elk functiegebied een eigen (beeld)kwaliteit voor inrichting, gebruik en onderhoud. Elke buurt kent daarnaast zijn eigen ruimtelijke identiteit en karakteristiek door de kenmerkende stedenbouwkundige opzet uit de tijd van aanleg, type

woningen en de bijbehorende inrichting van de openbare ruimte. De ideeën en wensen van de bewoners geven de verdere accenten per gebied en woonwijk.

In de komende 10 jaar worden al gebieden en woonwijken in Putten onderhanden genomen om de openbare ruimte aan de gestelde ambitie te laten voldoen en bestendig te maken voor de toekomst. De door de gemeente geplande werkzaamheden en projecten worden in overleg met bewoners en gebruikers per buurt of gebied integraal opgepakt.

3.4 Naar een duurzame samenleving

De kern van een duurzame samenleving is *“het respectvol omgaan met mens, natuur en milieu.”* (Toekomstvisie Putten). Om dit te realiseren is de ambitie van de gemeente Putten om energieneutraal te worden, door een combinatie van maatregelen op het terrein van energieopwekking, energiebesparing en gedrag.

‘Duurzaam’ laat zich in de openbare ruimte op vele manieren vertalen. Voor het beleidsplan IBOR betekent het duurzaam ontwikkelen van de leefomgeving:

- Een openbare ruimte die lang mee kan (lange levensduur, degelijke, robuuste, niet modegevoelige materialen, voldoende ruimte per onderdeel en flexibele ruimte om veranderingen van gebruik en nieuwe wensen op te kunnen vangen).
- Sturen op “life cycle costs”. Dit betekent dat alle kosten, zowel aanleg als onderhoud, gedurende de levensduur in beschouwing worden genomen en afgewogen.
- Bijdragen aan de gemeentelijke doelstelling om energieneutraal te worden, bijvoorbeeld in verlichting.
- (Her)planten van duurzame groenvoorzieningen; sterke planten die snel sluiten en thuis horen op deze bodem.
- Het duurzaam in stand houden van het bomenbestand aan de hand van de volgende uitgangspunten:
 - Beheerbewust ontwerpen en ontwerpbewust beheren;
 - Voornamelijk kiezen voor inheemse soorten die zijn afgestemd op de landschappelijke onderlegger;
 - Voldoende ondergrondse en bovengrondse ruimte bieden en in principe geen bomen in verharding planten;
 - Aanleg van kabels- en leidingen met respect voor het wortelpakket van de boom.
- Milieubewust inkopen van goederen en middelen. Hierbij wordt een juiste balans gezocht tussen kosten en beschikbare budgetten (profit) milieuaspecten (planet) en sociale aspecten (people).
- Streven naar meer hergebruik van waardevolle grondstoffen en het optimaliseren van bronscheiding.
- Voldoen aan de wettelijke bepalingen voor bestrijdingsmiddelen in de openbare ruimte.

4. Doelstellingen en ambities

Voor het opstellen van het beleidsplan IBOR heeft de gemeente Putten een inventarisatie gemaakt van meningen van bewoners, ondernemers, ambtenaren en bezoekers van Putten over de openbare ruimte. Op basis van de meningen en aandachtspunten en de voorkeur van de raad is uiteindelijk één voorkeursscenario uitgewerkt: *Een aantrekkelijke openbare ruimte voor iedereen*. Dit scenario beschrijft hoe de gemeente Putten tegen de openbare aankijkt en de komende jaren wil omgaan. Het scenario is per functiegebied uitgewerkt naar een kwaliteitsprofiel voor gebruik, inrichting en beheer en onderhoud.

In dit hoofdstuk wordt het voorkeursscenario toegelicht naar doelstellingen en ambities voor inrichting en gebruik (paragraaf 4.1) en het beheer en onderhoud (paragraaf 4.2). Daarna zijn in paragraaf 4.3 t/m 4.7 de doelstellingen en uitgangspunten per functiegebied uitgewerkt en toegelicht.

4.1 Ambitie inrichting en gebruik

De inrichting van de openbare ruimte hangt sterk samen met de ligging van het gebied en vormt mede de basis voor het gebruik van de openbare ruimte. In het buitengebied is de beplantingskeuze en –wijze aangepast op het landschapstype. In de woonwijken zijn de stedenbouwkundige karakteristieken leidend voor de inrichting van de wegen, de verlichting en het openbaar groen.

Op hoofdlijnen zijn de doelstellingen per gebied onderverdeeld in kwaliteit voor inrichting ('Standaard' of 'Hoog') en kenmerken van het gebruik.

	Kwaliteit Inrichting	Kenmerk Gebruik
Centrum / winkelgebied	Hoog, bijzonder	Verblijven, ontmoeten, activiteiten, toegankelijk, dynamiek
Woonwijken	Standaard met accenten, eigen identiteit per wijk	Wonen, verblijven, ontmoeten buurt, spelen
Bedrijventerreinen	Standaard	Werken, verkeer/verplaatsen
Begraafplaatsen	Hoog/bijzonder	Rust en stilte
Hoofdinfrastructuur	Standaard met accenten	Functioneel, verkeer/verplaatsen
Buitengebied (recreatief)	Standaard met accenten	Verplaatsen en verblijven, natuur en recreatie.
Buitengebied (agrarisch)	Standaard/Sober	Werken, verkeer/verplaatsen

In paragraaf 4.3 zijn deze algemene ambities per functiegebied verder toegelicht.

Standaard kwaliteit Inrichting

Voor het overgrote deel van de openbare ruimte geldt een ‘standaard’ ambitie met een eenvoudige, sobere uitstraling. Dit betekent dat gebruik wordt gemaakt van standaard leverbare en veel voorkomende materialen, denk aan 30 bij 30 trottoirtegels, asfalt, gras en bodembedekkende heesters. Deze materialen hebben een lange levensduur en zijn relatief gemakkelijk te onderhouden. In deze ‘standaard’-gebieden wordt terughoudend omgegaan met het plaatsen van straatmeubilair.

In de ‘standaard’-gebieden zijn accenten mogelijk. Denk hierbij aan aantrekkelijk meubilair voor een picknickplek in het buitengebied of plekken met bloeiende vaste planten in de woonwijken en buurten. Daarnaast biedt de gemeente ruimte als bewoners of ondernemers accentplekken willen aanbrengen en onderhouden. Denk bijvoorbeeld aan bankjes in een hofje, rotondes, een speelterrein, bloembakken aan lantaarnpalen of de aankleding van de entree van een bedrijventerrein.

Hoge kwaliteit inrichting

In het centrum en op de begraafplaatsen wordt uitgegaan van een ‘hoge’ of ‘bijzondere’ kwaliteit. Hier is maatwerk kenmerkend. Er is extra aandacht voor comfort, uitstraling en de beleving van de openbare ruimte. Het gebruik van luxere en meer bijzondere materialen is mogelijk, zelfs als dit soms onderhoudsintensiever is. Het uitnodigende karakter en de eigen identiteit van het centrum is dorps, kleinschalig en historisch. Deze karakteristieken tonen zich in de keuze en kleur van de beplanting (b.v. vaste planten en bloembakken), verhardingen, de aanwezigheid van beeldende kunst en onderscheidend en herkenbaar straatmeubilair als banken.

Gebruik

Het gebruik per deelgebied is divers en kenmerkt zich in Putten enerzijds door 'rust', waar het beleven van de mooie, groene ruimte en natuur centraal staat, en anderzijds door 'dynamiek', waar het gaat om andere mensen te ontmoeten, levendigheid en activiteiten. Deze afwisseling maakt Putten een aantrekkelijke plek om te wonen, te werken en te recreëren. Bewoners van Putten moeten fijn en rustig kunnen wonen, maar samen met bezoekers ook fijn kunnen winkelen, fietsen en de markt en andere evenementen bezoeken.

Een tweede onderscheid richt zich op verblijven versus verplaatsen. In woongebieden, het centrum en het recreatieve buitengebied is de openbare ruimte plek afgestemd op het ergens te zijn, te verblijven, te spelen, te zitten en te kijken. Kortom de buitenruimte zorgt voor een prettige leefomgeving.

Op de hoofdinfrastructuur, de bedrijventerreinen, het agrarisch buitengebied en de toeristische (fiets)structuur is veilig verplaatsen een belangrijke functie van de openbare ruimte. De inrichting en het onderhoud sluiten hier op aan.

4.2 Ambitie beheer en onderhoud

Bij de inrichtings- en gebruikskwaliteit hoort een passend beheer- en onderhoudsniveau. Naast het in stand houden moet het onderhoud de functies en de uitstraling van de gekozen inrichting ondersteunen en versterken.

Onderhoudselement	Centrum	Woonwijken	Begraafplaatsen	Bedrijven terreinen	Hoofdinfrastructuur	Buitengebied Recreatie	Buitengebied Agrarisch
Groen/bomen	A	B	A	B	B	B	B
Groenvoorzieningen	A	B - A	A	B	B - A	B - A	B
Water en sloten	A	B	A	B	B	B	B
Speelplekken	nvt	B	nvt	nvt	nvt	B	B
Meubilair	A	B	A	B	B	A	B
Verharding	A	B	A	B	B - A	B - A	B - A
Lichtmasten	A	B	A	B	A	B	B
Verkeersmeubilair	A	B	nvt	B	B	B	B
Civiele kunstwerken	B	B	B	B	B	B	B
Riolering	B	B	B	B	B	B	B
Reiniging	A	B	A	B	B	B - A	B

Onderhoudskwaliteit A	A
Onderhoudskwaliteit B	B
kwaliteit B met onderdelen A	B - A

Figuur 4-1 Ambities onderhoudskwaliteit per functiegebied en onderhoudselement

Figuur 4-1 laat de ambitie (zie kader over kwaliteitsniveaus) zien voor het onderhoud in de komende periode. Het uitgangspunt dat overal minimaal een B-kwaliteit wordt gerealiseerd en met

A-kwaliteiten accenten worden gelegd om de belangrijkste beleidsuitgangspunten te ondersteunen. De gemeente Putten kiest daarmee voor een goed onderhouden en verzorgde omgeving.

Toelichting kwaliteitsniveaus onderhoud

Bij het bepalen de kwaliteit en de ambities voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte wordt gebruik gemaakt van de landelijke normen van de CROW (kennisplatform infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte). De normen zijn breed aanvaard en geven een explicieter en onderbouwd beeld van de afgesproken kwaliteit, zowel voor bestuurlijke afwegingen als naar de vertaling naar beeldgestuurde bestekken. In Bijlage 1 staat een uitgebreid omschrijving van de onderhoudsniveaus en beeldkwaliteiten.

A	B	C
		
Er is weinig onkruid.	Er is in beperkte mate onkruid.	Er is redelijk veel onkruid.
bedekking	bedekking	bedekking
≤ 20 % per 100 m ²	≤ 40 % per 100 m ²	> 40 % per 100 m ²
bedekking door resten	bedekking door resten	bedekking door resten
≤ 10 % per 100 m ²	≤ 25 % per 100 m ²	> 25 % per 100 m ²
maximale hoogte	maximale hoogte	maximale hoogte
≤ 10 cm	≤ 30 cm	≤ 50 cm
zodvorming	zodvorming	zodvorming
nee	nee	nee

Figuur 4-2 Voorbeeld maatlat CROW groen-beplanting-onkruid uit kwaliteitscatalogus openbare ruimte 2013 (CROW publicatie 323).

Verbijzonderingen en accenten op A-kwaliteit

- Het centrum vormt de centrale plek in het dorp met betekenis voor bewoners en bezoekers. De onderhoudskwaliteit A ondersteunt de gekozen meer bijzondere inrichting en vormgeving en draagt bij aan een prettige en schone beleving zelfs bij intensief gebruik. De A-kwaliteit toont het belang dat de gemeente hecht aan een levendig en attractief centrum.
- De begraafplaatsen zijn plekken met een bijzonder functie en inrichting als monument en een passend hoog onderhoudsniveau voor de hele openbare ruimte.
- De woonwijken zijn 'standaard' met een eenvoudige, sobere inrichting en een onderhoudsniveau B als onderlegger, afgewisseld met inrichtingsaccenten in het groen met een passend hoger onderhoudsniveau. Naast de accenten aangebracht in de lopende groenrenovaties zijn er ook mogelijkheden voor bewoners om accenten te verzorgen. Voor het reinigen van de openbare ruimte ligt de ambitie van de gemeente op minimaal een B. Samen met de hulp en inzet van de bewoners is het wellicht zelfs mogelijk om een A-kwaliteit te bereiken.
- De bedrijventerreinen worden door de gemeente op een B-niveau onderhouden. Er is ruimte voor de ondernemers om accenten in inrichting en onderhoud aan te brengen.
- Van de hoofdinfrastructuur maakt iedereen gebruik en het is de eerste indruk van het dorp komend van buiten. Deze hoofdinfrastructuur kent ook een B-kwaliteit ten aanzien van onderhoud, maar ook weer met accenten op A-kwaliteit. Nadruk ligt op de lange structuurlijnen met bomen, de lichtmasten als een beeldbepalend elementen en het benadrukken van knooppunten op deze lijnen als rotondes en bushaltes. Ten aanzien van de

verharding gaat bijzondere aandacht uit naar de fietsinfrastructuur, zowel recreatief als utilitair.

- De A-accenten in het buitengebied staan in dienst van het faciliteren van het toerisme en de recreatie, namelijk de fietsinfrastructuur en recreatieve plekken. Deze plekken springen er uit en zijn schoon en heel. Het meubilair, zoals infopanelen, banken, afvalbakken, biedt een attractieve, verzorgde en uitnodigende indruk.

In de volgende paragrafen zijn deze ambities per functiegebied verder uitgewerkt en toegelicht, toegespitst op de functies en kenmerken van de verschillende gebieden.

4.3 Centrum / winkelgebied

'voor iedereen, sfeervol, levendig'

'hoge kwaliteit, bijzonder, identiteit'

Onderhoudskwaliteit 'A'

Functies en gebruik

- Het centrum is een plek voor ontmoeting en om te verblijven, zowel voor bewoners als voor bezoekers en toeristen. Het centrum is levendig, dynamisch, sfeervol en bruisend.
- De openbare ruimte faciliteert deze functies door het centrum voor iedereen toegankelijk en gemakkelijk bereikbaar te maken. Dit geldt zowel voor de voetganger, fietser als automobilist. Er zijn voldoende parkeermogelijkheden voor de fiets en de auto.
- De openbare ruimte biedt plek aan de markt en evenementen. In het winkelgebied ligt de nadruk op verblijven en is daarom gedeeltelijk verkeersluw en auto- en fietsvrij. De pleinen bieden zitgelegenheid, terrassen en ruimte voor te organiseren activiteiten en evenementen. Ze nodigen uit tot verblijf.
- Handhaving gericht op het toegankelijk houden van de ruimte (obstakels, reclameborden, uitstallingen, geparkeerde fietsen, etc.)

Inrichting

- Het (winkel-)centrum heeft een duidelijk eigen identiteit en herkenbaarheid door de materiaal- en kleurkeuze. Er is samenhangende, uniforme maar bijzondere vormgeving van verharding en meubilair.
- De sfeer is kleinschalig, dorps, passend bij het historische karakter van Putten. Het meubilair (banken, lichtmasten, afvalbakken), groen en beeldende kunst is representatief.
- De toegankelijkheid voor een ieder wordt ondersteund door een vlakke, aantrekkelijke 'vloer' en het ontbreken van obstakels.

Beheer en onderhoud

- Het beheer en onderhoud ondersteunt de representatieve uitstraling en het intensieve gebruik van de openbare ruimte en houdt deze schoon en heel.
- Er wordt snel gereageerd op ongewenste zaken, meldingen en klachten.

4.4 Woonwijken en –buurten

leefomgeving

Functies en gebruik

- De openbare ruimte is verblijfs-, woon- en gebruikruimte voor de bewoners van de eigen buurt.
- Verkeer is gemengd. Er is ruimte voor parkeren, sport en spel en sociaal gebruik en ontmoeting. De omgeving stimuleert beweging als fietsen, ongeorganiseerde sport en spel.
- Openbaar groen zorgt voor de aankleding van de buurt.
- De woonomgeving is rustig en sociaal- en verkeersveilig.

Inrichting

- Elke wijk heeft zijn eigen specifieke stedenbouwkundige kenmerken, in woningen en openbare ruimte. De inrichting van de buitenruimte in woongebieden is standaard en kenmerkt zich door een sobere uitstraling.
- Bomen zijn belangrijke dragers in de wijken. Zij bepalen voor een belangrijk deel het straatbeeld en zorgen, beschutting, rust, historisch besef, natuurbeleving, natuurwaarden, enz..
- Bij het (her)inrichten van het openbaar groen worden efficiënt en duurzaam beheerbare onderdelen gebruikt en wordt versnippering tegen gegaan. Uitgangspunt is het gebruik van standaard-materiaal, oftewel robuuste veel gebruikte materialen als trottoirtegels, klinkers, gras en bomen.
- In elke buurt en wijk is ruimte voor het aanbrengen van accenten, vooral in het groen. Bijzondere plantvakken met vaste planten of sierplantsoen bieden afwisseling, kleur en accentueren belangrijke plekken. In de groenrenovatie worden deze plekken aangelegd. Daarnaast kunnen bewoners ook zelf deze plekken realiseren en onderhouden.
- De gemeente is terughoudend met het plaatsen van straat- en parkmeubilair als banken en afvalbakken in woongebieden. Het streven is naar minder, maar kwalitatief betere speelvoorzieningen.

Standaard, specifiek, inbreng bewoners

	<ul style="list-style-type: none"> • Het groen in de woonwijken is gekoppeld aan de landschappelijke onderlegger en de functie van het groen. De woonwijken ten Oosten van de Harderwijkerstraat en de Voorthuizerstraat sluiten aan bij het karakter van het Veluwemassief. De overige wijken sluiten aan bij het halfopen landschap.
 <p><i>Netjes en verzorgd</i> <i>Standaard met accenten</i></p>	<p>Beheer en onderhoud</p> <ul style="list-style-type: none"> • De onderhoudskwaliteit voor woonwijken is overal minimaal B. De algemene indruk is daarmee netjes en verzorgd. • De accentplekken in het groen met vaste planten en sierplantsoen krijgen een passend onderhoudsniveau A. • Er zijn mogelijkheden voor zelfbeheer en adoptie om daarmee een meer aantrekkelijke woonomgeving te realiseren. De gemeente faciliteert bijvoorbeeld het adopteren van snippergroen. • Ten aanzien van reiniging, zwerfvuil, hondenpoep en onkruid, garandeert de gemeente minimaal een B-niveau. Door de inzet van en de samenwerking met bewoners hoopt de gemeente echter een onderhoudskwaliteit A, een schone woonomgeving te bereiken. Dit kan door vervuiling te voorkomen, de eigen directe omgeving schoon te maken van zwerfvuil en onkruid of door het houden van gezamenlijke opruimacties.

4.5 Bedrijventerreinen

Functioneel, bereikbaar

Funcities en gebruik

- Het gebruik van de openbare buitenruimte is functioneel, gericht op de bereikbaarheid en toegankelijkheid. De infrastructuur en netwerken zijn belangrijk, zowel wegen, riolering als ook glasvezel.
- De aankleding van de buitenruimte is functioneel, bijvoorbeeld voor bewegwijzering, verlichting en straatmeubilair.

Overzichtelijk, doelmatig

Inrichting

- De openbare ruimte is doelmatig ingericht. Er is een robuuste standaardinrichting van de openbare ruimte, met veel gebruikte materialen geschikt voor de relatief zware verkeersbelasting op bedrijventerreinen.
- De straten zijn overzichtelijk en ruim opgezet voor een goede verkeersafwikkeling. De beeldkwaliteit en aankleding wordt bepaald door een samenspel van de bedrijfsgebouwen, de inrichting van de private terreinen en de openbare ruimte.
- Op initiatief van en in samenwerking met de ondernemers kunnen in de openbare ruimte accenten worden aangebracht om het bedrijventerrein meer als 'visitekaartje' van de ondernemers te presenteren. (bewegwijzering, accenten in groen, aankleding entree).

Standaard

Beheer en onderhoud

- De gemeente onderhoudt de bedrijventerrein op een onderhoudskwaliteit B.
- Hogere kwaliteiten of accenten zijn mogelijk op initiatief van de ondernemers.
- Mogelijkheden voor het toepassen van parkmanagement en het verbeteren van de kwaliteit van de openbare ruimte worden onderzocht.

4.6 Hoofdinfrastructuur

Functioneel, toegankelijk, sociaal veilig

Funcities en gebruik

- Een verkeersveilig netwerk voor alle verkeersdeelnemers, voetgangers, fietsers, gemotoriseerd en zwaar verkeer, inclusief openbaar vervoer.
- Er is voldoende ruimte voor de verschillende verkeersdeelnemers. Doelen zijn veiligheid en bereikbaarheid. De verkeersruimte is overzichtelijk, voldoet aan de verkeerskundige richtlijnen en langzaam verkeer is goed in het zicht (verkeersveilig en sociaal veilig). Een gelijkmatige verlichting zorgt voor zicht en herkenning in donkere uren.
- Reguleren van reclame is een aandachtspunt.

Uniform en herkenbaar

Inrichting

- De inrichting is allereerst doelmatig om daarmee het verkeer te faciliteren, maar daarnaast ook herkenbaar en aantrekkelijk. De hoofdinfrastructuur wordt immers door iedereen gebruikt en is de entree en eerste kennismaking met het dorp. Er is een rustig, uniform en eigen herkenbaar beeld met nadruk op lange lijnen van deze wegen (bomenlanen, lichtmasten, hagen, etc.).
- Kruisingen, rotondes en bijzondere plekken als bushaltes krijgen accenten door het bijzonder groen, beeldende kunst en/of verlichting.
- Er is een uniforme bewegwijzering.
- Bij beperkte ruimte wordt een compromis gezocht voor gezamenlijk gebruik.

Standaard

Beheer en onderhoud

- De hoofdinfrastructuur wordt op een B-niveau onderhouden. Dit is een doelmatig onderhoudsniveau passend bij de functie. Waar accenten zijn aangebracht (groen en lichtmasten) wordt voor het passende A-kwaliteit onderhouden.
- Speciale aandacht gaat uit naar de fietsstructuur. Deze is steeds vlak en comfortabel om te gebruiken, ook in aansluiting op de recreatieve en utilitaire verbindingen naar andere plaatsen en van en naar het buitengebied.

4.7 Buitengebied agrarisch

Functioneel en doelmatig

Funcities en gebruik

- In het agrarische buitengebied bestaat de openbare ruimte vooral uit wegen en bermen. In dit gebied ligt de nadruk op 'werken' en de bereikbaarheid en toegang tot de agrarische bedrijven: functioneel en doelmatig.

'sober en duurzaam'

Inrichting

- Het buitengebied kenmerkt zich als groen, ruimte, landbouw en natuur. De openbare ruimte is daarom sober, eenvoudig en duurzaam ingericht. Asphalt, zandwegen, ruwe bermen en natuurlijk groen is kenmerkend.

Standaard

Beheer en onderhoud

- Het buitengebied heeft standaard een onderhoudsniveau B. Dit past bij de inrichting, die eenvoudiger en soberder is dan binnen de bebouwde kommen.

4.8 Buitengebied recreatief

Functioneel en recreatief

Funcities en gebruik

- Delen van het buitengebied kennen een sterke recreatieve, toeristische functie. In deze gebieden is het ondersteunen van de recreatieve functie en de natuur- en landschapsbeleving van belang. Er is aandacht voor de relatie tussen recreatieparken, dorp en het buitengebied.
- De structuur bestaat uit routes (fietsen-wandelen) en plekken om naar toe te gaan en te verblijven (bos, strand, ..). De toeristische bewegwijzering en voorzieningen als zitbanken ondersteunen de recreatieve functie.

'duurzaam, natuurlijk'

Inrichting

- Er zijn plekken in het buitengebied waar het aangenaam is om te rusten en te verblijven en van deze omgeving te genieten. Er zijn voldoende voorzieningen en meubilair. Deze zijn duurzaam en eenvoudig van ontwerp.

Sober met accenten

Beheer en onderhoud

- Ten aanzien van de verhardingen wordt accent gelegd op aantrekkelijke en comfortabel te gebruiken fietspaden. Op de recreatieve plekken, rondom de entrees van recreatiebedrijven, op picknickplekken en op parkeerplaatsen met infoborden, zijn meubilair, groen en reiniging van een A-kwaliteit. Op deze plekken wordt bijvoorbeeld iets vaker gemaaid en rondom banken schoongemaakt.

5. Financiën

Om de gepresenteerde ambitie voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte gedurende lange tijd te kunnen realiseren is een passend onderhoudsbudget nodig. In dit hoofdstuk wordt de vergelijking gemaakt tussen de beschikbare middelen en berekende kosten voor het beheer en onderhoud. Op basis van het verschil wordt een financiële strategie beschreven.

Meer achtergronden over deze berekening zijn gepresenteerd in het bijlagerapport '2015029 Huidige situatie IBOR'. Hier staan de uitwerkingen en verdere details opgenomen over de arealen, kwaliteiten, beschikbare middelen en berekend kosten.

5.1 Huidige middelen voor beheer onderhoud

In totaal is er in het begrotingsjaar 2015 4,9 miljoen euro in de exploitatiebegroting is opgenomen voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Van deze 4,9 miljoen euro is 3,2 miljoen euro beschikbaar voor de daadwerkelijke uitvoering. Dit zijn direct beïnvloedbare middelen die worden uitgegeven aan aannemers, eigen uren (buitendienst) en materialen. Gemiddeld besteedt de gemeente Putten daarmee per woning € 336 per jaar aan het uitvoeren van onderhoud aan de openbare ruimte. Deze uitvoeringskosten laten zich goed vergelijken met de berekende kosten op basis van de kostenkengetallen per m2 of stuk.

(x € 1.000.000)	Uitvoeringsbudget	Niet - uitvoeringsbudget	Totaal
Domein openbare ruimte	€ 3,2	€ 1,7	€4,9

Figuur 5 -1 Samenvatting van de exploitatiebegroting ingedeeld naar uitvoeringsbudget en niet-uitvoeringsbudget

De overige 1,7 miljoen euro zijn budgetten die niet gebruikt worden voor de uitvoering van het onderhoud zelf, maar wel noodzakelijk zijn om de uitvoering mogelijk te maken. Denk hierbij aan kapitaalslasten, kosten voor het opstellen van beleid en de uren voor de administratief medewerkers. Deze kosten zijn niet direct gekoppeld aan de hoeveelheid te beheren areaal en zijn daarom niet in de gebruikte kostenkengetallen verwerkt.

Investerings in de openbare ruimte

Buiten de structurele middelen in de exploitatiebegroting ten behoeve van de uitvoering van het dagelijks en groot onderhoud, investeert de gemeente Putten in de vervanging en herinrichting van de openbare ruimte. Met deze investeringen worden bijvoorbeeld een aanzienlijk deel van het areaal verharding de komende 20 jaar vernieuwd. Maar daarnaast wordt er ook geïnvesteerd in de vernieuwing van de openbare verlichting, het straatmeubilair, de verkeersvoorzieningen en het groen. Door deze investeringen en de effecten op de openbare ruimte kan de komende jaren met iets minder budget voor groot onderhoud de beoogde kwaliteit worden gehaald. De geschatte

dekking van de investeringen voor het beheer en onderhoud zijn voor de komende 5 jaar ongeveer €800.000,- per jaar.

5.2 Berekende onderhoudskosten

Om een *aantrekkelijke openbare ruimte* in stand te houden moet onderhoud uitgevoerd worden op basis van de vastgestelde kwaliteitsambities (zie paragraaf 4.2). Hierbij is B de minimale onderhoudskwaliteit en wordt er op speciale plekken (o.a. in het centrum, de begraafplaatsen, het openbaar groen in de woonwijken, fietspaden en recreatieplekken) onderhouden op een A kwaliteit.

Op basis van kostenkengetallen (zie kader) zijn de kosten berekend die gemiddeld per jaar nodig zijn voor onderhoud van deze *aantrekkelijke openbare ruimte*. Het gaat dan om uitvoeringskosten voor het dagelijks en groot onderhoud.

OH-groep	Berekende uitvoeringskosten
Groen en Bomen	€ 1.412.000
Water en sloten	€ 8.000
IBOR/wijkservice	€ -
Reiniging	€ 463.000
Spelen	€ 94.000
Verharding	€ 1.528.000
Verkeersvoorzieningen	€ 31.000
Straatmeubilair	€ 81.000
Openbare verlichting	€ 281.000
Civiele Kunstwerken	€ 34.000
Gladheidsbestrijding	€ 103.000
Totaal	€ 4.035.000

Figuur 5-2 Berekende onderhoudskosten voor een aantrekkelijke openbare ruimte

Berekende kosten en kostenkengetallen

De berekende kosten zijn bepaald op basis van kostenkengetallen. Dit zijn gemiddelden per m2 of stuks per jaar. De kostenkengetallen zijn gebaseerd op de theoretische maatregelpakketten en/of prijzen op basis van inschrijfstaten van bestekken. Deze getallen zijn theoretische, langjarige gemiddelden over de gehele levensduur van de openbare ruimte (gemiddeld 50 jaar).

In figuur 5-2 staan de berekende kosten voor het onderhoud van de openbare ruimte per onderdeel weergegeven¹. In totaal is er jaarlijks 4 miljoen euro nodig om de openbare ruimte op het gewenst kwaliteitsniveau te onderhouden. In figuur 5-3 staan de berekende onderhoudskosten vergeleken met de beschikbare middelen. De laatste kolom (Totaal) laat zien dat er onvoldoende structurele middelen beschikbaar zijn (ruim €880.000,-) om de openbare ruimte in Putten op niveau te onderhouden, met name ten aanzien van verhardingen en groot onderhoudsmaatregelen.

OH-groep	Beschikbare uitvoeringsmiddelen	Berekende uitvoeringskosten	Budg%	Totaal
Groen en Bomen	€ 1.260.000	€ 1.412.000	89%	€ -152.000
Water en sloten	€ 5.000	€ 8.000	63%	€ -3.000
IBOR/wijkservice	€ 75.000	€ -	0%	€ 75.000
Reiniging	€ 282.000	€ 463.000	61%	€ -181.000
Spelen	€ 94.000	€ 94.000	100%	€ 0
Verharding	€ 896.000	€ 1.528.000	59%	€ -632.000
Verkeersvoorzieningen	€ 1.000	€ 31.000	3%	€ -30.000
Straatmeubilair	€ 130.000	€ 81.000	160%	€ 49.000
Openbare verlichting	€ 274.000	€ 281.000	98%	€ -7.000
Civiele Kunstwerken	€ 34.000	€ 34.000	100%	€ 0
Gladheidsbestrijding	€ 103.000	€ 103.000	100%	€ 0
Totaal	€ 3.154.000	€ 4.035.000	78%	€ -881.000

Figuur 5-3 Vergelijking van de beschikbare middelen en berekende onderhoudskosten

¹ De berekende kosten voor spelen zijn gebaseerd op de kostenraming uit het speelruimteplan.

5.3 Dekking

De vergelijking van de beschikbare middelen en de berekende kosten uit figuur 5-3 laat zien dat de gewenste onderhoudskwaliteit niet kan worden gerealiseerd met de middelen uit de exploitatiebegroting. De reeds geplande investeringen in het meerjareninvesteringsprogramma in de wegen, verlichting en het meubilair en de groenrenovaties zorgen er voor dat in de komende jaren het mogelijk is een hogere onderhoudskwaliteit in stand te houden c.q. te realiseren dan op basis van het structureel beschikbare budget kan worden verwacht. Dit voordeel is ingeschat op circa € 800.000,-.

Beschikbare uitvoeringsmiddelen	Geschatte dekking t.b.v. investeringen OR (+/- 5 jaar)	Totaal beschikbare middelen	Berekende kosten 'Aantrekkelijke openbare ruimte'	Vershil
€3.154.000,-	€800.000,-	€3.954.000,-	€4.035.000,-	-€81.000,-

Om de ambitie voor het beheer en onderhoud te realiseren betekent dit het volgende op korte en lange termijn:

- De komende jaren zorgen de geplande investeringen in de openbare ruimte voor een hogere onderhoudskwaliteit in de openbare ruimte en daarmee dekken ze een groot deel van het tekort aan middelen op de exploitatiebegroting.
- In de toekomst moet het structurele tekort voor het uitvoeren van dagelijks en groot onderhoud op de exploitatiebegroting worden opgeheven, dan wel worden geborgd via het MIP. Deze extra middelen zijn vooral van belang voor verhardingen, omdat deze productgroep het grootste deel van het tekort heeft. (zie figuur 5-3).
- De berekende onderhoudskosten zijn gebaseerd op kostenkengetallen en zijn daarmee een theoretisch langjarig gemiddelde. De daadwerkelijke kosten om de kwaliteit de komende 10 jaar te realiseren of in stand te houden moeten worden bepaald op basis van de afwegingen in de nog op te stellen beheerplannen.

6. Uitvoering en implementatie

In dit laatste hoofdstuk van het beleidsplan IBOR zijn de acties en vervolgstappen benoemd die noodzakelijk zijn om de gepresenteerde ambitie voor de kwaliteit van de openbare ruimte te kunnen realiseren. Het invoeren vraagt langere tijd, maar de volgende onderdelen hebben de prioriteit:

- Het opstellen van sectorale beheerplannen en een integraal beheerplan;
- Het uitwerken van de integrale wijkaanpak;
- Aanpak monitoring en voortgangsrapportages voor het bestuur.
- Het vormgeven van de participatie in de openbare ruimte.

6.1 Implementatie ambitie beheer en onderhoud

De verdere implementatie van de ambitie en professionalisering van het beheer en onderhoud vraagt een aantal instrumenten. De gemeente beschikt over beheerplannen, maar moet deze nu actualiseren op basis van de nieuwe visie en ambitie. Daarnaast zijn er ook nieuw te ontwikkelen instrumenten als de monitoring en een LIOR.

- *Actualiseren beheerplannen op basis van ambitie*
Naar aanleiding van de vastgestelde ambitie en visie in dit beleidsplan moeten alle beheerplannen worden geactualiseerd. Dit heeft een hoge prioriteit. De beheerplannen geven concreet inzicht in welke maatregelen en projecten moeten worden uitgevoerd om de gewenste kwaliteit te bereiken. In 2015 wordt gestart met het beheerplan wegen en de overige volgen in 2016. De beheerplannen worden in samenhang gepresenteerd in een integraal beheerplan openbare ruimte, waarin een integrale planning voor de openbare ruimte is opgenomen. (zie kopje 'integraal en gebiedsgericht' werken).
De beheerplannen geven daarmee ook inzicht in de benodigde budgetten voor de komende 10 jaar, zowel ten aanzien van de besteding van de structureel beschikbare budgetten voor onderhoud als investeringen. Op basis van dit inzicht wordt de financiële strategie uitgewerkt om tot een voldoende structurele dekking te komen.
- *Werken conform beeldkwaliteit*
De in het beleidskader IBOR gepresenteerde onderhoudsambitie moet vertaald worden in alle onderhouds-programma's, werkschrijvingen en bestekken. Dit kan worden opgepakt indien een programma of plan aan actualisatie toe is.
Naast de opdrachten aan aannemers moeten ook in de eigen wijkteams het beeldgestuurd werken operationeel worden gemaakt. Dit geldt vooral voor het onderhoud van het groen en reiniging. Dit vraagt vooral opleiding, coaching en begeleiding.
- *Monitoringsplan*
Om te volgen of de ambitie wordt gerealiseerd en hoe deze zich ontwikkeld wordt gemonitord en geëvalueerd. De monitoring vindt plaats op drie niveaus, namelijk het controleren van het bestek, het evalueren van het beleid en ten behoeve van of door de burger. De resultaten van schouwen en technische inspecties worden aangevuld met gegevens van eventuele burgerschouwen en gegevens over de tevredenheid van de inwoners van Putten met de openbare ruimte.

Deze gegevens vormen de input van planningen, het toezicht op de aannemers, het informeren van de raad over voortgang en resultaten en de communicatie met inwoners over de kwaliteit. In het monitoringsplan moet worden vastgelegd op welke manieren wordt geschouwd of geïnspecteerd en welke gegevens dit oplevert. Het opstellen van het monitoringsplan is één van de prioriteiten in de implementatie.

- *LIOR*

In een leidraad voor de inrichting van de openbare ruimte (LIOR) zijn de voorwaarden voor inrichting en beheer ten behoeve van reconstructies opgenomen. Het schept duidelijkheid over de gewenste standaard en zorgt daarmee voor een eenduidiger beeld in de openbare ruimte. De LIOR draagt deze visie en de uitgangspunten uit naar zowel interne als externe partijen.

6.2 Integraal en gebiedsgericht werken

- *Integrale wijkaanpak*

De aanpak van de openbare ruimte wordt wijksgewijs uitgevoerd. Dit betekent dat de komende jaren wijk voor wijk aangepakt worden en op het gewenste kwaliteitsniveau worden gebracht. In de uitvoering worden daarmee projecten binnen een gebied gekoppeld en in samenhang uitgevoerd en gecommuniceerd met belanghebbenden. Dit biedt goede mogelijkheden om aan te haken met andere wensen en ideeën. Het invoeren van een dergelijke aanpak vraagt om integrale planningen waarin de projecten van alle productgroepen op elkaar worden gelegd en afgestemd.

Voor de komende jaren moet een planning worden uitgewerkt en worden aangegeven in welke jaren welke wijken aan de beurt zijn. Het integrale beheerplan openbare ruimte vormt hiervoor een belangrijke bron.

- *Invoeren van wijkplannen*

Het wijkplan heeft een belangrijke communicatie-functie en brengt op eenvoudige wijze alle projecten (vanuit beheerplannen en programmering), wensen vanuit de bewoners en dagelijks onderhoud in een kort overzicht bij elkaar. De wijkbewoners krijgen op deze manier goed inzicht in wanneer de wijk aan de beurt is en wat men in die periode kan verwachten.

De wijkplannen kunnen een platform bieden om initiatieven te verzamelen en afspraken te maken met de mensen uit de buurt. Het vergroot de waarde van het buurtplan immers als ook de initiatieven en acties vanuit de bewoners zijn vermeld en daarmee zichtbaar en toegankelijk voor iedereen.

- *Centrumplan*

Bij het opstellen van een plan voor het centrum moet vanuit de openbare ruimte aandacht zijn voor handhaving, gebruik, bereikbaarheid, doorstroming en evenementen. Aansluitend op de inrichting van het centrum is een beheer- en gebruiksplan voor dit gebied van belang. Dit is een wijkplan maar met een bredere invalshoek, waarbij de (inrichtings)projecten zijn opgenomen, maar ook voor de praktische toepassing van alle gebruiksvormen (evenementen, terrassen, markt, etc.). Het beheer- en gebruiksplan wordt opgesteld samen met de ondernemers in het centrum en legt steeds de concrete afspraken voor de komende periode vast over inrichtingsprojecten, beheer, gebruik en handhaving (bijvoorbeeld elke 2 jaar). Het plan stemt

af en geeft duidelijkheid over wat te verwachten van alle betrokken partijen, zowel gemeente, ondernemers etc.

6.3 Participatie

De openbare ruimte is van en voor iedereen. Dit betekent dat de gemeente Putten in het beleidsplan IBOR de basiskeuzes vastlegt en een kwaliteit definieert die de gemeente garandeert, maar er blijft ruimte voor specifieke invullingen in woonwijken, recreatiegebieden, bedrijventerreinen en het centrum. Het meedoen in de openbare ruimte is een belangrijk uitgangspunt van het beleidsplan IBOR.

Participatie in de woonomgeving

- De gemeente Putten biedt een standaard met accenten voor de openbare ruimte en garandeert een onderhoudsniveau B. Bewoners hebben de mogelijkheid om hun eigen woonomgeving van extra accenten, leuke en afwisselende plekken te voorzien. De gemeente biedt ruimte en maakt afspraken als buurtbewoners samen openbare ruimte willen adopteren en beheren. Het gaat vooral om groen en meubilair.
- Voor de netheid van de openbare ruimte levert de gemeente in ieder geval een B-kwaliteit, maar wil graag met hulp van de inwoners een schonere woonomgeving realiseren (A-kwaliteit). Om dit te bereiken gaat allereerst aandacht uit naar preventie (Voor hondenpoep en zwerfvuil geldt: niet vuil maken betekent niet hoeven opruimen). Maar er is ook aandacht voor het schoon houden van de eigen directe woonomgeving (onkruid uit het trottoir voor het huis) en gezamenlijke schoonmaakacties. De gemeente Putten zet de afvalfonds-gelden in om samen met de bewoners deze A-kwaliteit te realiseren.

Bedrijven en hun werkomgeving

- De gemeente zorgt voor een functionele openbare ruimte en een onderhoudskwaliteit B op de bedrijventerreinen. Indien de ondernemers op de bedrijventerreinen extra's willen realiseren dan biedt de gemeente daarvoor ruimte, bijvoorbeeld via parkmanagement. Daarbij kan worden gedacht aan specifieke bewegwijzering, aankleding van de openbare ruimte door siergroen bijvoorbeeld bij de entrees van de bedrijventerreinen of een hoger onderhoudsniveau. De afspraken worden vastgelegd.

6.4 Uitwerken beleidsthema's

In aansluiting op het beleidsplan IBOR en de afspraken over te realiseren kwaliteit vragen een aantal beleidsthema's nog om een verdere uitwerking. Dit zijn:

- Reclamebeleid (centrum en langs hoofdinfrastructuur)
- Standaard-afspraken en mogelijkheden zelfbeheer en adoptie van groen en meubilair.
- Bewegwijzering

Bijlage 1 Toelichting kwaliteitsniveaus onderhoud

Vanaf de jaren negentig ontwikkelden diverse gemeenten en ingenieursbureaus systemen om de onderhoudskwaliteit beter in beeld te brengen. Deze kenmerkten zich door het benoemen van prestatie en het beeld ('hoe ziet een onderhoudsniveau er buiten uit?') in plaats van de te leveren inspanning. Doel was om te kunnen differentiëren in kwaliteitsniveaus, beter over het onderhoud te kunnen communiceren met gebruikers van de openbare ruimte en het bestuur beter inzicht te geven in de keuzes die zij maakten. Het is immers gemakkelijker om te praten over de kwaliteit die iedereen buiten kan zien dan over hoe vaak een onderhoudsploeg iets doet.

De CROW (kennisplatform infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte) heeft deze systemen bij elkaar gebracht tot landelijke normen, een eerste versie in 2007 en verbeterde versies

Groen-beplanting-onkruid (Verrekenen op beeld via RAW-werkcategorie 51)				
A+	A	B	C	D
				
Er is geen onkruid.	Er is weinig onkruid.	Er is in beperkte mate onkruid.	Er is redelijk veel onkruid.	Er is veel onkruid.
bedekking	bedekking	bedekking	bedekking	bedekking
0 % per 100 m ²	≤ 20 % per 100 m ²	≤ 40 % per 100 m ²	> 40 % per 100 m ²	> 40 % per 100 m ²
bedekking door resten	bedekking door resten	bedekking door resten	bedekking door resten	bedekking door resten
0 % per 100 m ²	≤ 10 % per 100 m ²	≤ 25 % per 100 m ²	> 25 % per 100 m ²	> 25 % per 100 m ²
maximale hoogte	maximale hoogte	maximale hoogte	maximale hoogte	maximale hoogte
0 cm	≤ 10 cm	≤ 30 cm	≤ 50 cm	> 50 cm
zodevorming	zodevorming	zodevorming	zodevorming	zodevorming
nee	nee	nee	nee	ja

in 2010 en 2013; 'kwaliteitscatalogus openbare ruimte 2013, landelijke standaard voor onderhoudsniveaus' (CROW publicatie 323). De normen zijn breed aanvaard en geven een explicieter en onderbouwd beeld van de afgesproken kwaliteit, zowel voor bestuurlijke afwegingen als naar de vertaling naar beeldgestuurde bestekken. Hieronder een voorbeeld van één van de vele maatlatten uit deze catalogus.

Vergelijking diverse systemen voor onderhoudskwaliteit					
R++	A+		Zeer goed	Zeer intensief	Nagenoeg ongeschonden
R+	A		Goed	Intensief	Mooi en comfortabel
R	B		Voldoende	Standaard	Functioneel
R-	C		Matig	Extensief	Onrustig beeld, discomfort of enige vorm van hinder
Nvt	D		Te slecht	nvt	Kapitaalvernietiging, uitlokking van vernieling, functieverlies, juridische aansprakelijkheid of sociale onveiligheid

De keuze voor bijvoorbeeld de kwaliteit B betekent niet dat dit de enige kwaliteit is die zichtbaar is op straat. Het bovenstaande figuur laat een verdeling zien die past bij het streefbeeld B. Het grootste deel van het areaal laat het gewenste niveau zien ('B'), een deel is vernieuwd en is beter van kwaliteit (A+/A) en een gedeelte is te laag ('C'). Dit laatste is de planningsruimte en werkvoorraad. Pas nadat bij inspecties is geconstateerd dat de kwaliteit te laag is, wordt het betreffende onderdeel in de planning opgenomen. Bij de ambitie B geldt het C-niveau dus als ingrijpniveau. Als richtlijn geldt dat deze planningsruimte maximaal 10-15% van het areaal is en maar één niveau te laag (dus geen 'D' bij ambitie 'B').

Om beter over het onderhoud te kunnen communiceren met gebruikers van de openbare ruimte en het bestuur beter inzicht te geven in mogelijke keuzes wordt er gebruik gemaakt van een beeldenboek. Op de onderstaande afbeelding is daar een uitsnede van te zien. Het is immers gemakkelijker om te praten over de kwaliteit die iedereen buiten kan zien dan over hoe vaak een onderhoudsploeg iets werkzaamheden uitvoert.